

PAPUGA (13) sb f

Oba a jasne.

sg N papuga (10). ◇ A papugę (2). ◇ [I papugą.] ◇ pl N papugi (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

zool. Ptak z licznej rodziny Psittacidae, ten zwłaszcza, którego oprócz pięknego upierzenia cechuje umiejętność naśladowania ludzkiego głosu; psittacus Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn (13) : Murm 88; Mymer¹ 25v; Pápugi rozliczne głófy wydawáią. RejWiz 24v; Mącz 328d; BielSat D3; Calep [870]b; przy nim wyćwiczoną Pápugę niešiono. KmitaSpit A4, Bv; kto Pápugę álbo ptáństwo lešne do łłow wymawíania/ [...] mušy y łpołabia? GostGospSieb +2v.

W charakterystycznych połączeniach: piękna papuga, wyćwiczona; papuga bierze ludzkie słowa, głos wydawa, mowi, wypowie (może wypowiedzieć) (2); papugę musić i sposabiać [do czego].

W porównaniach (2): vpátrzywłzy łobie on krzaczek gdzie łobie Cnothá nie ináčzey iáko piękna pápugá gniazdo vwiłá/ [...] ma pilnie vgadzác/ áby łie nigdy dáleko nie odłtrzełił od niego. RejZwierc 22v; Ktory [Żydowin] iáko Pápugá mowi/ káčzym głólem KlonWor 78.

Wyrażenie: »zielona papuga« (1): nie włzyłtkieoć może Wypowiedzieć ná Pánią zielona Pápugá BielRozm 28.

Szereg: »papuga vel ([albo]) szpak« [szyk zmienny] (1): Psittacus (psitacus), papuga vel spak BartBydg 125b; [OrzŻyw 274].

[Przen: O człowieku używającym słów bez ich zrozumienia:

Szereg: »nie szpak ani papuga«: Jan Tarnowski [...] słowo Boże zakon rozumiał, jako Kościół Święty go rozumie. Nie był on w Kościele szpakiem ani papugą, bo szpak albo papuga biorą ludzkie słowa, ale wykładów słów od ludzi nie biorą. Tak też i kacerze czynią, którzy od Kościoła Słowo Boże biorą, a wykładu słowa onego od Kościoła Bożego nie biorą. OrzŻyw 274.]

ZCh